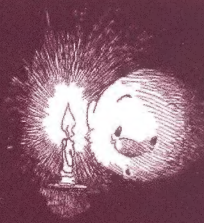
BOUTERBODE

Haargroei en levende baarden

Onlangs verscheen het boek *Paulus en Pieter*, het 12e deel in de reeks *Gouden Klassiekers*, in twee uitvoeringen. Handelseditie en beurseditie bevatten beiden een toegift met extra informatie over de wat bang uitgevallen veldkabouter.

In de handelseditie wordt daarbij ingegaan op de vreemde avonturen die de twee bouters jarenlang samen beleefden, geïllustreerd met paginagrote aquarellen en schitterende dialogen. Tot de illustraties in de beurseditie behoort een voorstudie uit 1944/45, waarop te zien is dat Paulus en Pieter al vanaf het allereerste begin met elkaar bevriend waren. Deze oertekening maakt deel uit van een hele reeks gekleurde stroken, die Dulieu enkele jaren later met pen hertekende voor zijn stripverhaal met Paulus in *Het Vrije Volk*.

Kalotje

Op de omslagen van beide boeken zien we een wat tobberig kijkende Pieter. Met zijn weelderige haardos verschilt hij als dag en nacht met vriend Paulus, die altijd met een glad bolletje heeft rondgelopen.

Pieters METAMORFOSE

Hij ziet er trouwens ook duidelijk anders uit dan de Pieter die zich destijds in strook 74 van de krantenstrip aan de lezers presenteerde. Toen die hem eind mei 1946 voor de eerste keer in beeld zagen verschijnen, staande in de deuropening van zijn huisje, droeg hij een soort kalotje op z'n hoofd. Twee dagen later zette hij dat hoofddeksel af en bleek daaronder nauwelijks haar te hebben.

Precies een jaar later dook hij opnieuw op in strook 354 en zagen we hem zelfs met een volkomen kaal hoofd rondlopen! Dat kwam omdat Jean Dulieu hem recht van voren had

– LEES VERDER OP PAGINA 2

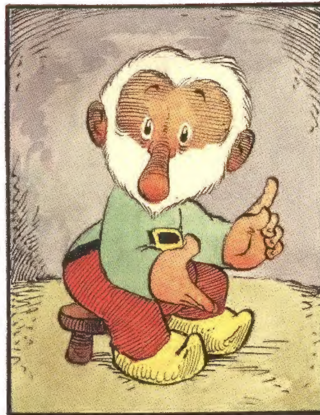

Die avond kwam het postkonijn aanspringen.
'Jullie staan in de Bouterbode!' riep het al van ver. Een heel leuk stuk overPieters haardos!'
'Ha,' riep Pieter, die de hele dag zeer ongeduldig op dit grootse ogenblik had gewacht, 'ha, eindelijk!'
Als Paulus hem niet had tegengehouden zou Pieter het postkonijn de krant zeker uit de poten hebben gerukt. Maar Paulus hield Pieter wél tegen.
'Kom kom, Pieter,' zei hij bedaard, 'zó belangrijk is het nu ook weer niet. Het zal bovendien wel sterk overdreven zijn, dat is meestal met die krantenstukken. Laten we er vooral niet zoveel ophef van maken.'
En tegen het postkonijn zei Paulus: 'Och, misschien wil je die krant even binnen neerleggen? We lezen hem straks wel, als we tijd hebben.'
Het postkonijn deed wat hem gevraagd werd en stapte toen kopschuddend weg. Niets begreep hij van zulke kabouters!

Haargroei en levende baarden

– VERVOLG VAN PAGINA 1

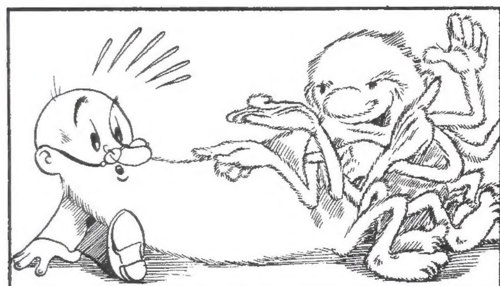
geportretteerd, want zagen we hem van opzij, dan bleken er zich toch nog drie haartjes op de veldkabouterbol te bevinden. En daar was Pieter lange tijd héél zuinig op!

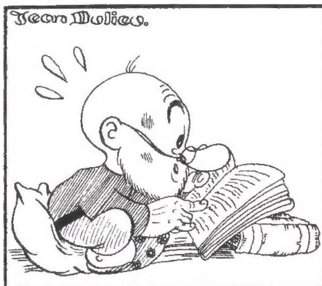
Het baardverhaal

Een kleine anderhalf jaar lang koesteren de tekenaar én de veldkabouter die laatste haargroei, totdat in oktober 1948 bij strook 771 een dramatische geschiedenis begon die alles zou veranderen: Pieter gooide per ongeluk levenswater op zijn baard en de rest is baardhistorie. De baard kwam tot leven (illu 1), werd van de veldkabouter losgeknipt, bleef nog een beetje op de achtergrond rondklieren, keerde daarna in strook 838 terug om tien afleveringen later door de wind genadeloos uit elkaar te worden geslagen. Paulus en zijn medebosbewoners raapten een deel van de haartjes bijeen, maar het was veel te weinig om er iets mee te kunnen beginnen.

Pieter krijgt haar

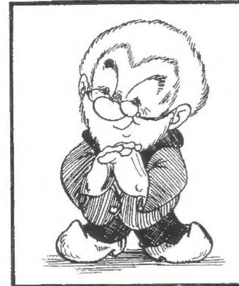
In strook 866 zagen we de ijdele veldkabouter zijn nieuwe, korte baardje verzorgen. Tegelijkertijd ergerde hij zich aan die schamele drie haartjes op z'n hoofd. In een oud boek *Hoe verzorgen wij ons kabouteruiterlijk?* vond hij gelukkig een middeltje tegen kaalhoofdigheid: dennenhars (illu 2+3). Juist toen hij daarvan een flinke hoeveelheid op z'n hoofd smeerde, blies de wind alle verloren baardharen door het raam naar binnen, recht op Pieters bolle-

ILLU 1

ILLU 2

ILLU 3

ILLU 4

POST VOOR PAULUS

Een selectie uit de vele brieven en e-mails die u ons in de afgelopen periode toestuurde. De afzenders kregen de Paulus-boekenlegger toegestuurd.

Op zoek naar oude kennis

Enkele jaren geleden bezocht ik in het Groninger Stripmuseum de expositie van Jean Dulieu en kocht daar ook enkele van zijn boeken. [...] Eén ding blijft mij sindsdien dwars zitten: voor de achtergronden van de grote Paulus-en-de-eikelmannetjes-platen gebruikte Dulieu een techniek waarbij hij oliegedragen verf mengde met watergedragen verf. Met als gevolg prachtige effecten. Al een paar keer heb ik uitgebreid op internet gespeurd naar hoe hij dat deed, maar ik heb nooit iets kunnen vinden. Ik zou het heel boeiend vinden om er meer van te weten. Wel zeg ik er meteen bij dat ik de techniek zeker in mijn werk zou toepassen, als ik wist hoe het werkte. Niet omdat ik een ideeëndief ben, maar omdat ik denk dat zo'n prachtig, onnavolgbaar effect vaker gezien zou mogen worden in de kunst. [...]
Ik ben een professioneel kunstenaar en ik geef, naast mijn werk, ook cursussen en workshops. Voor mijn eigen werk maak ik veel gebruik van – voor kunstenaars onbekende – technieken uit het decoratieschilderen. [...] Meer dan eens ben ik verbaasd over het gebrek aan kennis over technische mogelijkheden waarover een kunststudent zou kunnen beschikken, als hij/zij maar toegang had tot – veelal oude – technische tips & tricks. Voortdurend ben ik op zoek naar oude kennis en ik innoveer ook op dat gebied. Overigens altijd zeer deugdelijk, zeer duurzaam en – liefst – technisch perfect.

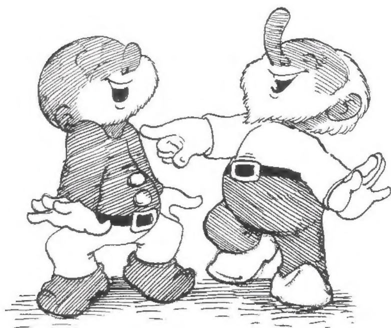
Als ik lees over Dulieu's mengtechniek om te komen tot die betoverende achtergronden in de grote kleurenplaten van Paulus en de eikelmannetjes, dan bijt mijn denken zich in zoiets vast, dat wil ik dan weten, want het zou mijn mogelijkheden weer verder vergroten... maar ik ben er nog niet uit. [...] Ik werk full-time, hou zielsveel van mijn vak en draag het, als ik mijn leerlingen mag geloven, met verve en grote kennis van zaken uit. Maar die techniek van Dulieu... het blijft een witte vlek in mijn vermogen en dat is hóógst irritant

Sandra van Thiel
HAREN

tje, waar ze prompt bleven kleven (illu 4). Vanaf dát moment (het was inmiddels begin 1949) kreeg Pieter het uiterlijk dat we allemaal kennen. Hij stapte er jarenlang parmantig mee rond, tenzij hij het verborg onder een van zijn vele bijzondere hoofddeksels.

[MET DANK AAN RYKEL DE BRUYNE]

Door het bijna samenvallen van de presentatie van het eikelmannetjesboek en het overlijden van zijn oudste zoon, verdween Jean Dulieu in 1965 een tijdlang 'van de radar'. Daardoor verschenen er wel tal van (veelal lovende) boekrecensies, maar ontbrak daarin telkens een uitleg van de meester zelf. Er is geen enkele reactie van de tekenaar/schrijver uit die periode terug te vinden, waarin hij zijn drijfveren uit de doeken doet of een toelichting geeft op het proces dat leidde tot de vele schitterende aquarellen die het boek bevat. Maar vijftig jaar later valt er natuurlijk best wat over te vertellen.

De totstandkoming van de bijzondere kleurenpracht die Dulieu als achtergronden voor zijn schilderijen gebruikte was bij lange na geen kant-en-klaar proces. Het was geen simpele mengtechniek, geen uitvinding die begon met een vastomlijnd stappenplan en die eindigde met de zekerheid van een daaruit voortvloeiend schitterende resultaat, noch was het een octrooieerbare 'truc'.

De effecten die de kunstenaar beoogde, ontstonden na maandenlang experimenteren, waarbij uiteindelijk meer in de prullenmand verdween dan hem lief was. Maar Dulieu zou Dulieu niet zijn geweest als hij daaraan had toegegeven. Hij beet zich erin vast. Telkens weer koos hij voor een andere route door het wijzigen van materiaalkeuze en of door het toepassen van een andere werkwijze. Na een lange zoektocht naar de ideale combinatie van inkt en papiersoort koos hij uiteindelijk voor speciaal aquarelpapier van de firma Arches in Frankrijk. Het papier was vrij dun in vergelijking met 'normaal' aquarelpapier, maar is helaas niet meer verkrijgbaar. Op dat papier werkte hij met pigmenten die elkaar afstoten, waardoor interessante en 'toevallige' effecten ontstonden, soms ook door toevoeging van olieverf. Daarnaast voegde hij bijvoorbeeld katoenvezels toe en experimenteerde hij met staalwol of cellofaan.

De gewenste effecten ontstonden vaak in heel korte tijd, zodat hij snel moest beslissen wat de volgende stap moest zijn. Het was vaak een situatie van alles of niets en er was geen enkele garantie dat een bepaalde werkwijze bij herhaling hetzelfde resultaat opleverde.

Dit alles geeft aan dat de eikelmannetjesillustraties die Dulieu na vier jaar stevige arbeid in het boek liet opnemen dubbel bijzonder zijn. Niet alleen als resultaat van zijn aanhoudende onderzoekdrift, maar ook door het krankzinnig hoge niveau van de vele aquarellen zelf.

Laten we in dat opzicht nog eens benadrukken dat we uitgeverij Ploegsma dankbaar mogen zijn dat zij de gok van zo'n dure uitgave hebben willen maken. Het bijzondere boek bleek achteraf immers het hoogtepunt in de geschiedenis van Paulus te zijn en wordt met recht het magnum opus van Dulieu genoemd.

– DE REDACTIE

NIEUWE BEZEMSTREKEN – door Jean Dulieu

'Wil je wel geloven,' zei Dorus, die van verlegenheid niet meer wist hoe hij kijken moest, 'wil je wel geloven dat ik er nooit meer aan gedacht heb? Ik bedoel aan de tijd toen ik nog een heksenbezem was. Denk je werkelijk dat dit stel jonge bezems... aha *hum*... hoe moet ik het zeggen... dat ze op mij lijken?'
'Ze lijken sprekend op je,' zei Paulus. 'Maar dan niet zoals je later geworden bent, maar zoals je vroeger was. Het zijn rasechte... hola, wie schreeuwt daar zo?'
'Dat is Eucalypta!' riep Dorus verschrikt. 'Ze zal mijn zeven kinderen toch een kwaad doen?'

Maar nee, Eucalypta deed de zeven bezempjes geen kwaad, doch de zeven bezempjes deden Eucalypta kwaad. Ze hielden op een verschrikkelijke manier huis in het heksenhutje. Ze smeten met potten en flessen, morsten overal toverdrankjes, verscheurden een kostbaar toverboek, kortom: ze gedroegen zich zoals men dat van jonge heksenbezempjes kan verwachten. Eucalypta gilde en jammerde, huilde en smeekte. Maar de bezempjes, die ook al niet naar hun eigen vader hadden willen luisteren, trokken zich van al dat getier van Eucalypta helemaal niets aan. Ze sloegen alles kort en klein wat in hun bereik stond en in heel korte tijd zag het hutje van Eucalypta er ontoonbaar uit.
En Eucalypta zelf...

(WORDT VERVOLGD)

Het kostte Paulus en Dorus wel enige moeite om Gregorius uit handen van de zeven bezempjes te bevrijden. Toen ze eenmaal aan het schrobben waren, wilden ze niet meer ophouden.
Maar nadat Dorus een paar vaderlijke meppen had uitgedeeld, lieten ze Gregorius dan toch eindelijk los en kozen wederom het bezempad.
De arme Gregorius was er naar aan toe.
Hij hapte naar lucht en hij hapte in zeepsop en praatte onverstaanbare wartaal. Terwijl Paulus probeerde hem wat te kalmeren, zocht Dorus Bezem naar woorden om zich te verontschuldigen. Zijn vadertrots had blijkbaar een danige knauw gehad.
'Aha *hum*,' sprak hij beschroomd, 'ik moet nu toegeven, Paulus, *hum*... ik begin nu in te zien waarom jij... *hum*... kortom... ik begrijp je bezwaren. Maar misschien kunnen we, voor het te laat is, nog iets doen?'
'Ik ben bang dat het al te laat is,' zei Paulus somber. 'Dat hele nest van jou is springlevend. Ze zijn niet meer te houden...'

BOUTERBODE 67
REDACTIE Maarten J. de Meulder
POSTADRES Dobbenwal 47 – 9407 AD Assen
MAILADRES info@demeulder.nl

ABONNEMENT – BB66 t/m 70: € 8,50 op REKENING – NL97 INGB 0003 9454 95 t.n.v. Uitgeverij De Meulder, Assen – of via aankoop in de webwinkel van www.demeulder.nl

VORMGEVING Rudy Vrooman, Zaandam
VERANTWOORDING PAULUS-ILLUSTRATIES

TIJDSCHRIFTCODE ISSN 1388-2465